

LUG‘AT O‘RGATISHDA QISQA HIKOYALARDAN FOYDALANISHNING
AFZALLIKLARI.

Farg'ona davlat universiteti 1-kurs magistranti:

Turg'unboyeva Gulshanoy

*Farg'ona davlat universiteti Pedagogika kafedrası professori, Pedagogika
fanlari nomzodi, dotsent :*

Bahromjon Siddiqov Saidqulovich

Annotation: *This article focuses on the importance of teaching vocabulary using short stories*

Key words and expressions: *acquisition, production, interaction, comprehensible, deep knowledge, master, components of language.*

Anotatsiya: *Ushbu maqola lug‘at o‘rgatishda qisqa hikoyalardan foydalanishning afzalliklariga qaratilgan.*

Kalit so‘z va iboralar: *egallash, ishlab chiqarish, o‘zaro ta‘sir, tushunarli, chuqur bilim, o‘zlashtirish, tilning tarkibiy qismlari.*

QISQA HIKOYALARDAN FOYDALANISH

O‘quvchilarga lug‘atni o‘rgatishning samarali usullaridan biri bu qisqa hikoyalardan foydalanishdir. ELT sinflarida qisqa hikoyalar kiritilishi til va adabiyotshunos olimlarning e‘tiborini tortdi. Qisqa hikoyalar lug‘atni o‘rgatish uchun muhim vositadir, chunki ular ilhom va intilishning yaxshi manbaidir. So‘zlar ijobiy qo‘llanilsa, odamlarni davolaydi va salbiy ishlatilsa, ularni jarohatlaydi. Boshqacha qilib aytganda, ma‘ruzachilar va yozuvchilar foydalanadigan lug‘at ma‘ruzachilar yoki yozuvchilar o‘zlarini ifodalash uchun ishlatadigan so‘zlar asosida ijobiy yoki salbiy, noto‘g‘ri muloqotni yaratishi mumkin. Shu sababli lug‘atni qisqa hikoyalar orqali o‘rgatish turli maqsad va maqsadlarga ega. Bir tomondan, o‘qituvchi ertakda ishlatiladigan ba‘zi bir aniq so‘zlar orqali o‘quvchini uyg‘otadi va qo‘zg‘atadi va zavq va go‘zallik tuyg‘usini uyg‘otadi. Bunday tajribaning quvonchi talabalarni ko‘proq o‘qishga undaydi va matn mazmunini kontekstualashtirishga jalb qiladi. Matn va uning kontekstini bog‘lash o‘quvchilarni nafaqat so‘zning lug‘at ma‘nosini, balki so‘zning to‘g‘ridan-to‘g‘ri yoki denotativ ma‘nosini, balki bu so‘zlar taklif qiladigan ta‘sir va assotsiatsiyalarni, konnotativ yoki emotativ ma‘nolarni ham o‘rganishga undaydi. Natijada, til o‘qituvchilari so‘zlarning hissiy ma‘nosi ishtirok etganda majoziy tilni o‘rgatishlari mumkin. Ular o‘xshatish, metafora, metonimiya, personifikatsiya, sinekdoxa, tasvir, kinoya va belgilarni

o'rgatishlari mumkin. Bularning barchasi ularni faqat denotativ ma'noga qarab emas, balki so'zlardan turli xil foydalanishni o'rganishga intiladi. Lug'atni o'rgatish to'rtta til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi kerak. Gambari va Marzbanning ta'kidlashicha, "lug'at o'quvchilarni tildan foydalanishda ishonchliroq bo'lishiga olib kelishi mumkin". Asosan, o'quvchilar sinfda o'rganadigan so'zlar ularga o'qish va tinglash, gapirish va yozishni yaxshilashga yordam beradi. O'quvchilar o'rganayotgan yangi so'zlarni qo'llash orqali mashq qilishlari kerak. Qo'llanilmasa, so'zlar o'likdir, oddiy gap. Ular ishlatilgandan so'ng, ular tirik bo'ladi.

Lug'at o'rgatishda qisqa hikoyalardan foydalanishning afzalliklari.

Qisqa hikoyalar turli ehtiyojlarni qondira oladigan ajoyib o'qitish vositalaridir. Siz hikoyalarni asosiy kurs matnlari bilan birgalikda o'rgatishingiz, muhim kurs mavzusini yanada hazm bo'ladigan tarzda kiritishingiz va/yoki o'quv dasturingizdagi kichik bo'shliqlarni to'ldirishingiz mumkin. Qisqa hikoyalar o'z-o'zidan bo'lgani va ko'pincha bir sinfda o'qitilishi mumkinligi sababli, ular ayniqsa yaqin o'qishni o'rgatish uchun foydali bo'lishi mumkin. O'qituvchilar romanning (juda kattaroq) maydonida yaqin o'qishni so'rashdan oldin talabalarni yaqin o'qish bilan tanishtirish uchun kursni qisqa hikoya bilan boshlashni o'ylab ko'rishlari mumkin.

ESL/EFL ni o'rgatish uchun qisqa hikoyalardan foydalanishni qo'llab-quvvatlovchi tadqiqotchilar qisqa hikoyalarning bir qancha afzalliklarini sanab o'tishadi. Bularga motivatsion, adabiy, madaniy va yuqori darajadagi fikrlash imtiyozlari kiradi. Shunga qaramay, o'qituvchilar ushbu imtiyozlarni batafsil ko'rib chiqishdan oldin, ularga barcha o'qituvchilar foydalanishi kerak bo'lgan bir afzallik, ko'nikmalarni mustahkamlash haqida eslatib o'tishlari kerak.

Qisqa hikoyalar elementlari

Regmiga ko'ra qissalar quyidagi elementlarga bo'linadi.

a) Syujet

Qisqa hikoya ko'plab so'nggi voqealar mantiqiy va tizimli ravishda bog'langanda shakllanadi. Qisqa hikoyadagi syujet - bu to'g'ri boshlanishi, o'rtasi va oxiri bilan rejalashtirilgan, mantiqiy voqealar yoki harakatlar zanjiri. Yozuvchining badiiy mahorati tufayli o'quvchilarda badiiy va hissiy ta'sir yaratadi. Bunday tuyg'u shubha (sir yoki muammo) orqali paydo bo'ladi.

va syujetda aniq ko'rinadigan rezolyutsiya (bu shubhalarni hal qilish). Syujetning mashhur uch qismi - boshi, o'rtasi va oxiri. Hikoyaning boshida biz o'rtada rivojlanib, oxirida hal qilinadigan muammoga duch kelamiz. Syujet turli xil tabiatga ega bo'lishi mumkin. Bir nechta misollar: aftidan syujetsiz hikoya, esdalik va oldinga qarab murakkab syujetlar, ramka syujetlari (syujet ichidagi

syujet), pastki syujetli syujet, qo'sh syujet (ikkita asosiy syujet), bashoratli syujet, omadning o'zgarishi, chekinish, keskin o'tish va h.k. .

b) belgilar

Sahna yoki hikoya asarida har qanday san'at turini o'ynaydigan shaxslar personajlar deyiladi. Ular buni hikoyada (so'zlayotgan) va harakat (o'zlari qiladigan) dialogi orqali namoyish etadilar. Belgilarning ko'p turlari mavjud. Qisqa hikoyadagi bosh qahramon - barcha voqealarning markazida bo'lgan bosh qahramon. Uning roli hikoyada o'ziga xos ahamiyatga ega. Antagonist - qahramonga qarshi turadigan xarakter. Uning roli hikoyada qandaydir salbiy. U ko'p jihatdan qahramonning so'zini to'xtatadi. Dumaloq xarakter, tekis xarakter, murakkab belgilar va boshqalar boshqa turdagi belgilardir. Muallif personajlar haqida hikoya qiluvchi orqali yoki ularning dialoglarida qahramonlarning o'zlari orqali ma'lumot beradi, bu xarakterlash deb nomlanadi.

c) sozlash

Hikoya uchun joy va vaqt (joy yoki vaqt) muhimroq bo'lgan joy deyiladi. Sozlash mavzuni (hikoyaning ma'nosini) tushunish yoki izohlashga yordam beradi. Voqea tavsifi muallifning o'zi yoki hikoya qahramonlari tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Ijtimoiy holat qahramonlarning ijtimoiy tafsilotlari, ularning nutqi, kiyinishi, o'zini tutishi, urf-odatlar va boshqalarni anglatadi. Hikoyaning tuyg'usi yoki kayfiyati haqidagi tafsilot, masalan. quvnoq, qo'rqinchli, isyonkor va boshqalar - bu hikoyaning kayfiyati yoki muhiti. Shunday qilib, sozlash - bu joy va vaqt haqidagi tafsilot bo'lib, u geografiya, ob-havo va vaqtni, hikoyaning ijtimoiy va atmosfera holatini tavsiflaydi.

d) uslub

Uslub - bu hikoyaning yozilish usuli yoki yozuvchining hikoya qilish usuli. Ba'zan u s ning ma'nosi yoki mavzusidan ko'ra boshqacha ma'noga ega bo'lishi mumkin, u diction (so'z tanlash), sintaksis (gapning grammatik tuzilishi), majoziy ma'noni qo'llash, til (taqqos, metafora, belgi va boshqalar), ritorikni o'z ichiga oladi. qurilmalar paragrafning ma'nosi va o'lchami - tilning tasavvur qilinadigan tomoni.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Regmi, L. R. (2003). Teaching English literature (3rd ed.). Kathmandu: Ratna Pustak Bhandar.
2. Richter, M. & Koppet, K. (2000). How to increase retention through storytelling. StoryNet. Retrieved June 1,2005.

3. Rossiter, M. (2002). Narrative stories in adult teaching and learning. Eric Digest. Retrieved June 1,2005, from Ebsco Host database.
4. Schmitt, N. (1997). Vocabulary learning strategies. In Schmitt, N. and McCarthy, M. (eds.), Vocabulary: Description, Acquisition, and Pedagogy. Cambridge University Press. (Retrieved 15th August 2017, from: [www.norbertschmitt.co.uk/uploads/schmittn-\(1997\)-vocabulary-learning-strategies-in-schmitt-n-and-mccarthy-m-\(eds\)-vocabulary-description-acquisition-and-pedagogy-cambridge-university-press.doc](http://www.norbertschmitt.co.uk/uploads/schmittn-(1997)-vocabulary-learning-strategies-in-schmitt-n-and-mccarthy-m-(eds)-vocabulary-description-acquisition-and-pedagogy-cambridge-university-press.doc))
5. Schmitt, N. (2010). Key Issues in Teaching and Learning Vocabulary. The United Kingdom: University of Nottingham
6. Temizkan, S. (2018). The Use of Short Stories to Teach Vocabulary in English Language Classes. Çağ University Institute of Social Sciences, Mersin.
7. Thornbury, S. (2004). A course in language teaching: Practice and theory.
8. Wallace, C. (2007). Vocabulary: The key to teaching English language

